

INTRODUCCIÓ III

EL PAISATGE DELS CANALS DE REG: UN ELEMENT IDENTITARI, GENERADOR D'ECONOMIA I ESTRUCTURADOR DE L'URBANISME DE CAPINOTA

El canal de reg, amb una longitud de gairebé 4.000 metres, forma part de l'estructura urbana de Capinota, integrant-se en el teixit dels seus carrers paral·lel a les vies de comunicació principals que creuen la població, on el sistema funciona tant com a subministrador d'aigua per al reg de cultius com per a recollir les aigües pluvials i residuals. Per tant, el canal fa, des de la seva presa del riu Arche fins a la seva desembocadura al riu Rocha, un recorregut estructurador en malla per tot Capinota. El canal està present no només en els camps de cultiu, també ho està als carrers, als espais públics i places i en les parcel·les privades, on la seva derivació en ramals secundaris, s'encarreguen de recollir tota l'aigua residual dels habitatges per retornar-la al riu.

El primer tram, el de la presa d'aigua, té un recorregut aproximat de 2000 metres. Aquest té una secció contínua d'1 x 1,5 m., s'abasteix de l'aigua del riu Arche i la condueix a través de la serra del Pokotayka fins a la plaça del cementiri, on mitjançant les comportes dels canals derivatius, distribueix l'aigua pels diferents ramals. És en aquesta plaça on les comunitats de regants, distribuïdes en nou zones, gestionen l'aigua de reg així com els torns i els dies que disposarà cada zona del territori agrícola per abastir-se de l'aigua.

Primer tram del canal de reg. Presa des del riu Arche fins a la població de Capinota. Font pròpia.

MORFOLOGIA DELS CANALS DE REG

Un cop el canal principal es deriva en els secundaris, comencen les ramificacions pels carrers i camps que abasteixen tota la zona agrícola fins que conflueixen al riu. Els canals de reg, un cop aboquen l'aigua i inunden els camps, comptem amb una franja terciària que recull l'aigua sobrant i la retorna al curs del canal perquè continuï el recorregut a través del mosaic agrari. Els canals, quan recorren els carrers de Capinota, tenen una funció d'abastiment d'aigua no potable per als habitatges i de recollida de les aigües pluvials de l'espai públic.

Un dels principals valors paisatgístics que té el canal és el de dotar en gairebé tots els carrers i espais urbans de Capinota d'un element icònic i representatiu que et trobes a cada cantonada: l'aigua. Aquest atractiu paisatgístic es veu lleugerament desmerescut pel fet que el canal serveix també com a element d'evacuació d'aigües residuals i que, a més a més, recullen la brutícia del carrer i acaba convertint-se en un focus d'olors i deixalles.

És per això que és important fer valdre les propietats paisatgístiques del canal i la seva influència a l'espai públic alhora que s'analitzen mesures de tractament i reaprofitament d'un recurs amb tant valor com l'aigua als carrers de la vila de Capinota.

Trams secundaris del canal. Aquests travessen la població per les avingudes principals recollint les aigües residuals. Font pròpia

EL SISTEMA DE REG: "EL LAMEO"

Els agricultors als Andes tenen moltes maneres tradicionals d'enriquir i conservar les seves terres. Per exemple, una de les tecnologies que utilitzen s'anomena "may'kas" o "lameo". El terme fa referència al procés d'enriquiment de la terra cultivable utilitzant els mitjans de la natura per al transport de materials minerals i orgànics, com és comú en les regions d'alta muntanya.

Aquest procés es realitza amb l'ajuda dels sediments que arrossega l'aigua quan es produeix la crescuda del riu. Per retenir el sediment que el riu porta amb si, l'aigua que flueix és capturada desviant el curs del riu i permetent inundar els camps. D'aquesta manera, els agricultors creen el seu propi sòl a través d'un nou estrat.

La tècnica del "lameo" representa la relació entre l'home i el riu i la seva resiliència. De la mateixa manera en què la inundació amb l'aigua del riu ajuda a nodrir el sòl, també pot ocasionar la seva destrucció. Per desviar el curs del riu, de manera que pugui inundar la terra, es construeixen captadors d'aigua i s'utilitza el mateix canal de reg. En l'etapa final del "lameo", les entrades d'aigua es tanquen perquè l'excés d'humitat pugui ser drenat, permetent als agricultors preparar la terra per plantar i sembrar. El drenatge dura aproximadament un mes.

"Lameo", sistema tradicional del reg a Capinota. Font pròpia